

Az ENSZ élelmezésügyi különmegbízottjaként jártam Rocinhában, Rio de Janeiro legnagyobb favelájában, jártam a Smokey Mountain nyomornegyedben Manilában, jártam a bangladesi Dakka bűzlő viskóvárosaiban. De sehol nem szembesültem olyan hitvány lakóhelyekkel, olyan reményvesztett családokkal, mint a moriai Olajfaligetekben.

A rüh az élősködő rühatkák által okozott, viszketéssel, gyulladással járó fertőző bőrbetegség. Az Égei-tenger hotspotjain több ezer ember szenved tőle a rossz higiéniai körülmények és a víz hiánya miatt.

A moriai hajlékok körül nagy halmokban áll a szerves szemét. A szennyhegyeken patkányok, kígyók tenyésznek. A víz szűkössége miatt Moria foglyai csak kéthavonta tudják kimosni hálózsákjukat. A konténereket, barakkokat elárasztják a tetvek. Az ivóvíz hiánya miatt rengeteg a vesebeteg.

Valeria Hänsel, a német Border Monitoring civilszervezet küldötteje a következőket írja 2019. májusi keltezésű jelentésében:

Moriában a menekültek mindenben hiányt szenvednek: emberi lényekhez méltó hajlékból, megfelelő tisztálkodóhelyiségekből, orvosi ellátásból, elégséges élelemből, ruházatból. Az élelmiszerosztó pultok előtti több órás sorban állásból sokan üres gyomorral fordulnak vissza. A legtöbb vécé teljességgel visszataszító és mocskos. Víz csak néhány órára van naponta, és akkor is csak szakaszosan. A nem hivatalos táborban a sátrakat emberi ürülék veszi körül. Sok nő számolt be arról, hogy éjszaka, vécére menet szexuális támadás áldozatává vált.

Ezek a nők félnek. Nagy részük éjszaka közvetlenül az alvóhelye közelében végzi szükségét. A nem hivatalos Olajfaliget III táborban egy paraszt gumislaugot

bocsátott a menekültek rendelkezésére, így néhány férfi hideg vízzel tud zuhanyozni.¹⁹

Télen a legrosszabb. A Nemzetközi Vöröskereszt küldöttje, Mathilde Weibel 2019 januárjában tette közzé *Kegyelet Jean-Paul emlékének, aki Európá kapujában fagyott halálra* című írását:

Ma éjjel meghalt a huszonnégy éves Jean-Paul. Kamerunból indult útnak, hogy Európa kapujában haljon meg, ebben a szabad ég alatti gyalázatban, amit Moriának hívnak. Múlt decemberben Jean-Paul találkozott Mitilíni püspökével. A fényképen ott mosolyog a bíbor palást mellett. Meghalt, meghaltak, és meg fognak halni, ők is, mások is, ki tudja hányan még. Ne tegyünk már úgy, mintha nem tudnánk.

Moria lakosai két hete villany nélkül élnek. A moriai férfiak, nők és gyermekek konténerekben és sátrakban, fűtés, világítás nélkül igyekeznek túlélni. Éjszaka senki nem alszik. A metsző hideg a bőr alá hatol, csontig hat, és belülről elzsibbaszt. Egy fok van. Az előrejelzések szerint a következő napokban havazni fog.²⁰

Az Amnesty International ellenőrei 2019 januárjában tették e könyv megjelenése előtti utolsó látogatásukat Moriában. A következőket állapították meg:

- Ürülék és vizelet folyik a szabad ég alatt, és odavonzza a patkányokat, egereket.
- Hiányoznak a gyógyszerek, és gyakorlatilag nincs or-

19 Valeria Hänsel, *Gefangene des Deals, Die Erosion des europäischen Asylsystems auf der griechischen Hotspot-Insel Lesbos* (A megállapodások rabjai. Az európai menedékjogi rendszer széthullása Leszboszon, a görög hotspot-szigeten), München, 2019.

20 Mathilde Weibel blogja, 2019. január 10.

vos, aki foglalkozna a terhes nőkkel, a fiatal gyermekekkel, a betegekkel, a traumát átéltekkel.

- A vécékben nincs se világítás, sem zár. Előfordul, különösen a nőkkel, hogy zaklatják, megverik és megérőszakolják őket éjszaka.
- Sok gyermek számára nincs iskola. A sárban, a szemétkben kell játszaniuk.
- Sokan éhesek, mert az élelmiszeradagok elégtelenek.²¹

Következtetésük: „Ezeket az embertelen és túlszűfolt táborokat azonnal be kell zárni.”²²

Kaputt című könyvében Curzio Malaparte a varsói gettóban az olasz hadsereg kapitányaként tett látogatásáról számol be. Szégyenérzetéről vall, arról a kínos érzésről, amelyet a megszégyenítés látványa, a befalazottak szorongása váltott ki belőle.²³ Malaparte nem volt közvetlen okozója azoknak a szörnyűségeknek, amelyekkel ott szembesült. De olasz katonaként, a nácik szövetségeseként vétkesnek érezte magát a gonosztevőkkel való akaratlan cinkossága miatt.

Ahogy az Olajfaliget kalyibái és nyári sátrai között jártam, ugyanezt a fölindulást éreztem. Nem voltam közvetlenül felelős a szemem elé táruló emberi nyomorúságért, de európaiként, emberként, aki mindaddig egy szót sem szólt, hallgatásommal én is hozzájárultam ahhoz, hogy létrejöhessen ez a gyalázat.

21 Az Amnesty International jelentése, London, 2019.

22 *I. m.*

23 Curzio Malaparte, *Kaputt*, Nápoly, Casella, 1944 (magyar fordítás: Lontay László és Gellért Gábor, Partvonal Könyvkiadó, Budapest, 2015).